

Journalismfund.eu Local

Grensoverschrijdende lokale onderzoeksjournalistiek

Pilootproject B-NL

Journalismfund.eu vzw start met een pilootproject waarin Belgische en Nederlandse journalisten samen een beurs kunnen aanvragen voor lokale onderzoeksjournalistiek, waarbij ze de resultaten tussen verschillende gemeenten en regio's kunnen vergelijken.

Op die manier geeft Journalismfund.eu een broodnodige boost aan lokale onderzoeksjournalistiek, vergroot het de impact en het bereik, en stimuleert het journalistieke samenwerking en kennisdeling.

Journalismfund.eu heeft de ambitie om dit Belgisch-Nederlandse pilootproject verder op Europese schaal uit te rollen, en zoekt daarvoor nog donoren.

Context

De democratie en professionele lokale media staan al een tijd onder druk. Tegelijkertijd schuiven nationale en internationale overheden mondiale problemen in de richting van lokale besturen (bv. migratiedruk, klimaatverandering, werkgelegenheid, toerisme, daklozen, prostitutie, vergrijzing, onderwijs, huisvesting, mobiliteit, ...). Ook de burgers krijgen een deel naar zich toegeschoven: socialisatie in de gezondheidszorg, nadruk op individuele milieuverantwoordelijkheden, ... Terzelfdertijd verstrekken **lokale media** onvoldoende betrouwbare diepgravende informatie, noodzakelijk voor het nemen van kwalitatieve en geïnformeerde beslissingen. Enkele Nederlandse onderzoeken¹ concluderen dat er lokaal een zorgwekkende afname is van onderzoeksjournalistiek. Als die al bestaat.

Het Nederlandse Stimuleringsfonds voor de Journalistiek heeft samen met Vrije Universiteit Amsterdam en Hogeschool Utrecht drie onderzoeken gevoerd naar lokale en regionale journalistiek. De onderzoekers concludeerden dat **de burger** een groeiende behoefte heeft aan diversiteit in onderwerpen, genres en bronnen. Tijdens de periode rond de lokale verkiezingen is er nauwelijks meer nieuws over de lokale overheid - nieuws dat een burger nodig heeft om zijn stem te bepalen. Nochtans beschouwen burgemeesters en raadsleden de onafhankelijke lokale en regionale media als cruciaal voor het goed functioneren van de lokale democratie.

Lector en onderzoekster Ria Goris (Erasmushogeschool Brussel en VUB) ging – samen met de studenten – haar oor te luisteren leggen bij de burgemeesters om hun ervaringen met regiojournalisten te kennen. Zo leerde ze hoe burgemeesters en schepenen in Vlaamse centrumsteden de regiojournalistiek ervaren. Ze trokken ook naar regiojournalisten om hun mening te horen: de meesten zien zichzelf wel degelijk als waakhond van de lokale democratie maar geven toe te weinig tijd te hebben om dossiers uit te spitten.

¹ <https://www.svdj.nl/uitgelicht-onderzoek/rapport-nieuwsvoorziening-in-de-regio-2013/> en <https://www.svdj.nl/uitgelicht-onderzoek/het-is-stil-in-de-regio/>

De resultaten zijn weinig bemoedigend: “van veel kritisch waakhondgehalte lijkt alvast geen sprake, regiojournalisten staan onder druk en hebben veel te weinig tijd om zich te kunnen vastbijten in dossiers, stellen veel burgemeesters en schepenen.”²

Het tweede deel van haar onderzoek (bevraging bij regiojournalisten en lokale beleidsmensen) in Vlaanderen toonde aan “dat het belang van klikcijfers toeneemt en dat er minder tijd is voor check en dubbelcheck. Sociale media verhogen de druk op de regionale journalistiek. (...) Iets meer dan de helft van de lokale beleidsmakers vindt dat haar of zijn gemeente voldoende aan bod komt in de regiopers.”³

Een essentiële voorwaarde voor een goed functionerende democratie is een kritisch en goed geïnformeerd debat. Daarom is het van groot belang dat - ook op lokaal niveau - kwaliteitsjournalistiek de nodige informatie levert om burgers in staat te stellen te participeren en de democratie vorm te geven. Meer zelfs, de noodzakelijke innovatie in democratie en/of media is makkelijker te initiëren op kleine (lokale) schaal: de stad als laboratorium voor politieke en journalistieke vernieuwing.

Doel

Met dit project wil Journalismfund.eu het tekort of gebrek aan lokale onafhankelijke journalistiek⁴ in Europa belichten en aanpakken door subsidies te verstrekken aan lokale journalisten die bereid zijn over de grenzen heen samen een onderzoek te voeren. **Zo kunnen ze de resultaten in verschillende steden en gemeenten met elkaar vergelijken.** Op deze manier kunnen steden in Europa elkaar wederzijds inspireren en versterken (door elkaars benchmark te vormen) en gebeurt het onderzoek niet in het ijl. Meteen vergroot je zo de impact van lokale onderzoeksjournalistiek. En de publicaties kunnen steden in andere landen inspireren.

Het plan is om dit project over heel Europa uit te rollen. Maar we zullen het eerst met een **pilotproject** in België en Nederland uittesten. De gemeenschappelijke taal helpt om het project te doen slagen. Dit Belgisch-Nederlands pilotproject heeft tot doel de lokale grensoverschrijdende, onafhankelijke onderzoeksjournalistiek te versterken. Het zou de beschikbaarheid van kwalitatief lokaal nieuws moeten vergroten en burgers bewuster maken van lokale - en vaak onderling samenhangende en mondiale - vraagstukken en mogelijke oplossingen. Als zodanig is dit project bedoeld om bij te dragen aan het kritisch denken van de burgers, goed geïnformeerde debatten en het bevorderen van maatschappelijke betrokkenheid.

De uitvoering, monitoring en evaluatie van dit proefproject zou het mogelijk moeten maken om de effectiviteit van dit idee te meten, of de doelstelling is bereikt en of er verdere stappen moeten

² Ria Goris, Regionale pers: waakhond of schoothondje? Wtnschp – 25/06/2019 - <https://www.wtnschp.be/blog/regionale-pers-waakhond-of-schoothondje/>

³ Pol Deltour, Regiojournalistiek in Vlaanderen: voldoening en frustratie, Journalist.be dd. 27/08/2020 – link: <https://journalist.be/2020/08/regiojournalistiek-in-vlaanderen-voldoening-en-frustratie>

⁴ In het onderzoek van Ria Goris e.a. zeggen burgermeesters en schepenen het volgende:” - De rol van onafhankelijke lokale en regionale media worden steeds meer overgenomen door sociale media: 67 % akkoord
- In mijn gemeente wordt het gemeentebestuur kritisch gevolgd door onafhankelijke lokale en regionale media: 44 % akkoord”

worden gezet naar het uiteindelijke doel: **het stimuleren van een Europees netwerk van lokale (onderzoeks)journalisten.**

Grensoverschrijdende samenwerking vergroot het bereik, impact en duurzaamheid

Door de steun te laten afhangen van samenwerking over de landsgrenzen, stimuleren we journalisten om van elkaar te leren. Zo leren journalisten voor het eerst een internationaal onderzoeksproject op te zetten en te managen, hoewel de focus lokaal blijft. Maar ze leren ook samenwerken.

Door onderzoeksresultaten van de verschillende steden met elkaar te vergelijken, ontstaan nieuwe inzichten. Het te analyseren onderwerp krijgt meteen ook een bredere context en de steden worden elkaars ijkpunt bij de *storytelling*. Waarom doet de ene gemeente het slechter dan

de ander in vergelijkbare omstandigheden? Ongewild kan oplossingsgerichte journalistiek een interessante bijvangst zijn.

Het **bereik** van de publicaties van die *'cross-border'* onderzoeken is uiteraard steeds dubbel in vergelijking met *'stand-alone'* en niet vergelijkend speurwerk binnen een enkele stad. Op zijn minst verschijnt het onderzoek in twee verschillende lokale media (in elk land minstens één publicatie). Wie weet haalt het de nationale (of internationale) pers omwille van opmerkelijke bevindingen? Hoe meer lokale journalisten van verschillende landen aan één project deelnemen, des te groter de reikwijdte.

Journalismfund.eu helpt mee met de (internationale) verspreiding van die onderzoeksverhalen via haar uitgebreid Europees journalistennetwerk. Zo inspireert ze andere journalisten in andere landen om gelijkaardig onderzoeken op te zetten.

Opgeteld vergroot je de **impact** van de publicaties door ze op zijn minst in twee landen te verspreiden. Een kritisch onderzoek over de stad dat ook over de landsgrenzen zal gelezen worden, genereert meer druk bij de verantwoordelijken om er iets aan te doen. Het kan uiteraard ook zijn dat de gemeentelijke overheid goed scoort, wat de distributie van de publicaties mogelijksterwijs ten goede zal komen.

Nieuwe netwerken van lokale onderzoeksjournalisten

We hopen dat het niet bij die één keer blijft, maar dat journalisten het nut van samenwerking inzien en zo ook op langere termijn – zonder steun van buitenaf – veel meer de handen in elkaar gaan slaan. Een niet te onderschatten voordeel is dat journalisten op die manier er niet meer alleen voor staan. Binnen een internationale coöperatie staan ze sterker tegenover hun lokale besturen. Als journalisten bij publicatie onder druk komen te staan, kunnen de buitenlandse collega's dit meteen rapporteren. Zo ontstaan op lange termijn blijvende samenwerkingsverbanden tussen Europese lokale onderzoeksjournalisten.

Lokale funding

Dit Grensoverschrijdend Lokaal Onderzoeksjournalistiek Project is een filantropisch ondersteund werkbeursprogramma van Journalismfund.eu dat we we graag voor drie jaar willen laten lopen. Filantropische organisaties die hierover meer willen weten, kunnen contact opnemen met Ides Debruyne, directeur van Journalismfund.eu vzw via ides.debruyne@journalismfund.eu

Leopoldstraat 6 • 1000 Brussel • Belgium • T +32 2 705 59 19

✉ info@journalismfund.eu facebook.com/journalismfund.eu [@journalismfund](https://twitter.com/journalismfund)

IBAN: BE17 7330 5268 9521 • BIC KREDBEBB • BTW: BE 0463 312 580 • RPR Brussels

Heel veel filantropische organisaties zijn lokaal verankerd. Daarom is het voor hen vaak moeilijk om in Europese projecten te stappen. Maar dit nieuwe *bottom-up* initiatief maakt dit net zo aantrekkelijk. Als *foundation* stap je in een lokaal verhaal, maar met een Europese impact. Het idee is om in elk land waar een foundation aan dit programma meewerkt, de lokale journalisten het initiatief mogen nemen om een grensoverschrijdend lokaal onderzoek op te zetten.

Voor wie?

In deze pilootversie gaat het om teams van onderzoeksjournalisten uit Nederland EN België die goede ideeën hebben voor een grensoverschrijdend lokaal onderzoek in de regio. Indien relevant voor het verhaal, kunnen ook teamleden van elders worden geaccepteerd. Het project is medianeutraal en staat open voor print, online, audio, video, ...

Om in aanmerking te komen moeten de journalisten ervoor zorgen dat hun verhaal in het Nederlands in België en Nederland wordt gepubliceerd. Daarom wordt hen tijdens de aanvraagprocedure gevraagd om intentieverklaringen van relevante Nederlandstalige mediaorganisaties bij te voegen.

Aanvragers zijn professionele journalisten.

Alleen natuurlijke personen komen in aanmerking.

Studenten komen niet in aanmerking.

Hoeveel?

In 2020 is er slechts 1 aanvraagronde. Het totale bedrag dat voor werkbeurzen ter beschikking is, bedraagt € 56.000. De middelen zijn afkomstig van een internationale stichting die is gecontroleerd en positief beoordeeld door Journalismfund.eu in overeenstemming met ons ethisch financieringsbeleid.⁵

Aanvraag in het Engels

De aanvragers moeten hun aanvraag in het Engels indienen. Voor dit pilootproject stellen we een internationale jury samen die bestaat uit twee juryleden van ons European Crossborder werkbeursprogramma en twee juryleden van ons Fonds Pascal Decroos werkbeursprogramma. Voor een maximale impact en ter inspiratie zullen we de resultaten delen met de internationale gemeenschap van foundations én journalisten. Het is immers de bedoeling om dit project in heel Europa uit te rollen.

www.investigativejournalism.eu

⁵ Ethical Funding Policy: <https://www.journalismfund.eu/about-us-documents/ethical-funding-policy>